

Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli İşgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Ali KUTLU

Kafkas Üniversitesi, İİBF.

Özet

Küreselleşme akımının yaygınlaşmasıyla beraber yaşanan yoğun rekabet, daha mükemmel ve hatasız mal/hizmet üretimini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede muhasebe uygulamalarının önemi de artmakta ve muhasebe, gerek bir bilim dalı olarak gerekse bir meslek olarak çok daha önemli bir konuma gelmektedir. Muhasebeye yüklenen görevlerin sayısındaki bu artış, muhasebe meslek mensubunun uzman ve nitelikli bir vasıfta olmasını zorunlu hale getirmiştir. Acaba muhasebe eğitimi bu vasıflarda muhasebeci yetiştirmek için yeterli midir? Çalışmamızın amacı bu konuyu irdelemek ve tespit edilecek sorunlarla ilgili çözüm önerileri sunmaktır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe, muhasebe eğitimi, nitelikli işgücü, muhasebeci, yeni ekonomi.

JEL Sınıflaması: M41, M49.

Abstract (Estimation Of Accounting Education For The Purposes Of Breeding Qualified Workforce)

The keen competition due to the spread of globalization trend forces more excellent and faultless production of goods /services. In this context, the importance of accounting practices also increases and accounting becomes more important, both as a scientific discipline and a profession. The rise in the number of roles charged to accounting necessitates member of accounting profession being expert and qualified. Is accounting education sufficient in order to train accountants who have these qualifications? The aim of our study is to investigate this issue and present solution recommendations for the determined problems.

Key Words: Accounting, accounting education, qualified workforce, accountant, new economy.

JEL Classification: M41, M49.

1. Giriş

Türkiye’de ve Dünyada yaşanan yolsuzluklar ve kötü yönetim sonucu batan şirket sayılarındaki artış, muhasebe mesleğinin ne denli hayati bir öneme sahip olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Özellikle bir enerji devi olan Enron şirketinin yaklaşık 17 milyar dolarlık borç yüküyle 2001 yılı sonlarında iflas etmesi ABD’de şok etkisi meydana getirmiş, mu-

hasebe ve denetimdeki kural dışı uygulamaların nelere mal olabileceğini göstermiştir. Enron skandalının temel nedeni kârların şişirilip yüksek miktarlardaki borçların muhasebe hileleri ile bilanço dışı bırakılması ve kötü finansal durumun kamuoyundan gizlenmesiydi. Enron dışında birçok dev şirketin de benzer şekilde iflası veya başka şirketlerin bünyesine katılmak zorunda kalması, muhasebe ve

denetim konusunda bir sürü öneri ve düzenlemeyi de beraberinde getirmiştir. Bu noktada muhasebe mesleğinin ve bu mesleği icra edecek meslek mensuplarının tarafsız, dürüst ve objektif davranışlara ve mesleğin gerektirdiği diğer niteliklere sahip olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Sayılan bu niteliklere sahip nitelikli muhasebecilerin yetiştirilmesi herşeyden önce iyi bir muhasebe eğitiminden geçmektedir. Muhasebe eğitimindeki kalitenin geliştirilmesi ise, mevcut sorunların tespiti ve çözülmesiyle mümkün olabilecektir.

Gerek Türkiye, gerekse diğer ülkelerdeki muhasebe eğitiminde karşılaşılan sorunlar benzerlikler taşımaktadır. Çalışmanın amacı, içinde bulunduğumuz dönemde dünya konjonktürünün yapısına uygun nitelikte muhasebeci yetiştirilebilmesinde eğitimde karşılaşılan sorunların tespiti ve çözümü ile ilgili görüşlere dikkat çekmektedir.

2. Muhasebe Eğitimi

Amerikan Muhasebe Birliği (American Accounting Association–AAA) 1966 yılında muhasebeyi, ilgili kişiler için bir organizasyonun ekonomik olaylarını tespit eden, kaydeden ve sunan bir bilgi sistemi olarak tanımlamıştır. Kısaca muhasebenin temel fonksiyonu bu bilgi çağında bilgi hizmetlerini sağlamaktan başka bir şey değildir. Bu açıdan muhasebe yalnızca işletmenin dili değil aynı zamanda yöneticilerin bilgilendiricisidir. İş hayatında önemli ve değişik roller oynar ve bir toplumun ekonomik kalkınmasında gerçekten önemli etkilere sahiptir. Mesleki olarak muhasebe fonksiyonunun geliştirilmesinde püf noktası üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılmasıdır (Cheng, 2007, s.581). Muhasebe eğitiminde kalitenin artırılması, verilen eğitimin içeriğinin kapsamlı ve yeterli dü-

zeyde olması, eğiticinin bilgi düzeyi ve anlatım tekniği, kullanılan ders gereç ve donanımları, teknolojik donanım gibi birçok unsura bağlıdır.

Son yirmi yılda muhasebe mesleğinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Muhasebe meslek mensupları kadar muhasebe eğitimcileri de eğitimsel reformları talep etmişlerdir (Bedford&Shenkir, 1987; AECC, 1990; Williams, 1993; IFAC, 1995; AICPA, 1999; Albrecht&Sack, 2000). Reformlar, öğrencilerin doğru yapıda uygulamaya hazırlanması için muhasebe eğitiminin yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir. Albrecht ve Sack tarafından 2000 yılında yapılan bir araştırma, muhasebe öğrencilerinin, teknolojinin iş hayatındaki etkisine ve teknoloji kullanımının iş kararlarına yapabileceği kaldiraç etkisine yeterince açık olmadıklarını ortaya koymuştur (Roberts vd., 2007, s.423-424). Bu açıdan bakıldığında muhasebe eğitiminde teknolojinin kullanılmasının atılması gereken temel adımlardan biri olduğu ortaya çıkmaktadır.

15'inci yüzyıldan itibaren özellikle İtalya'da gelişmeye başlayan muhasebe bilimi, ne yazık ki uzun yıllar yalnızca defter tutma olarak algılanmıştır. Yönetim bilgi sistemleri, muhasebe organizasyonlarının üzerindeki defter tutma yükünü minimum düzeye indirdiğinden, muhasebenin işletme içindeki rolü değişmiştir. Günümüzde muhasebe birimleri iş hayatının ihtiyaçlarına çözüm getirecek yönetim sistemlerini tasarılama ve sisteme girilen verilerden elde edilen bilgileri analiz etme, yorumlama ve bilgileri kullanma sorumluluğunu üstlenmiştir (Mugan, 2000, s.121).

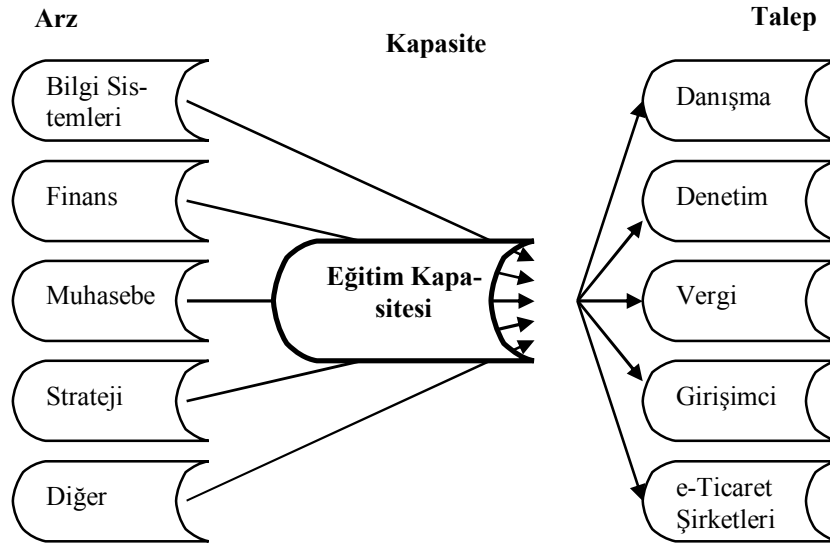
Rekabetin yoğunlaşması ve işletmelerde yaşanan gelişmeler, işletmelerin bilgi sistemlerinde de değişiklikler yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu sistemlerin kullanıl-

ması suretiyle uzun dönemde işletmelerin rekabet gücünün korunması ve artırılması amaçlanmaktadır. Söz konusu bilgi sistemlerinin, kullanıcıların gereksinimlerini de karşılaması temel ilkedir (Gürdal, 2004, s.92). Muhasebe eğitiminin uygulamalarla desteklenmesi mesleğin icrası için gerekli altyapının oluşturulmasında atılacak temel adımlardan biri olarak kabul edilmektedir.

Albrecht ve Sack (2000) Amerikan Muhasebeciler Birliği için hazırladıkları raporda gelecekteki muhasebe eğitimi ve kursları hakkında ümitsiz tahminlerde bulunmuşlardır. Albrecht ve Sack'ın yürüttükleri geniş kapsamlı araştırma ve görüşmelerinde "muhasebenin öncüleri ve uygulamacı muhasebeciler bize, muhasebe eğitiminin kalıpsal, güncelliğini kaybetmiş, iflas etmiş ve önemli ölçüde değişikliğe ihtiyacı bulunduğunu anlattılar" ifadesi yer almaktadır. Ezberleme ve tekrarlama üzerindeki tartışmalar ve uygu-

lama ve ders kitaplarına olan aşırı güven "taklitçi maymun" uygulamasından başka bir şey olarak algılanmamaktadır. Takım çalışması, durum analizleri, rol oynama, görevlerin yazılması ve sınıf dışı tecrübeler gibi yaratıcı öğrenme şekilleri yeterince kullanılmamaktadır (Fowler, 2006, s.94).

Yapılan araştırmalara göre, mevcut ve sonraki süreçte muhasebe alanında eğitim görenler, klasik muhasebeci anlayışından çok dijital sistemleri gerektiren denetim, e-ticaret muhasebesi, web tabanlı muhasebe, sistem danışmanlığı, sistem analistliği, vergi danışmanlığı, finansal analistlik, finansal planlama, finansal raporlama, girişimcilik, değer zinciri yönetimi ve stratejik danışmanlık gibi alanlarda istihdam edilecekler ya da talepler bu yönde olacaktır. Diğer taraftan talebin zamanla, daha da teknoloji ağırlıklı olacağı yönünde çeşitli görüşler vardır (Albrecht ve Sack, 2000, s.14).

Şekil 1. Çevresel Değişimin Muhasebe Eğitimine Etkileri

(Kaynak: ALBRECHT, W. Steve – SACK, Robert J.. *Accounting Education: Charting the Course Through a Perilous Future. Accounting Education Series, Volume No.16, Chapter:2, 2000, s.14*)

Muhasebe gitgide karmaşıklaşmaktadır. Bu durum muhasebe eğitiminin içeriğinde ve sürecinde etkili olmaktadır. Değişik alanlarda bilgiye yüksek bir talep ve etiksel açıdan karakterli bireylere ihtiyaç vardır. Muhasebe çevresindeki sürekli ve hızlı değişime bağlı olarak mesleki eğitimin sürdürülmesi eskiye nazaran daha önemli olacaktır. Bu bağlamda muhasebecilerin karşılaştıkları değişiklikleri karşılamayı mümkün kılacak yeterli eğitim programlarını tedarik etmek her bir ülkedeki meslek camiasının sorumluluğudur. IFAC, öğrenmek için öğrenmeyi vurgulayan ve yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarını oluşturabilecek tabanı geliştiren bir eğitimsel yaklaşımın seçilmesi gerektiğini tespit etmiştir (Coenenberg vd., 1999, s.387).

Muhasebe mezunlarından teorik prensiplerle desteklenmiş güçlü pratik beceriler sergilemeleri istenmektedir. Açıkça hem resmi hem de yerleşik öğrenme faaliyetleri uygun nitelikli mezunlar yetiştirilmesinde etkilidir. Ancak ne yazık ki geleneksel muhasebe eğitimi sınıfla gerçek dünya arasındaki boşluğa köprü olmayı başaramamaktadır. İş alanında gerekli bilgiyle üniversiteler gibi kurumlardaki tecrübeleri öğrenmeden kazanılan bilgi arasındaki farklılıklar açıkça belgelenmiştir (Stanley ve Edwards, 2005, s.22).

3. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de muhasebe eğitimi meslek liselerinden başlamakta üniversitelerin ilgili bölümlerinde lisans ve lisansüstü düzeyde gerçekleştirilmektedir. Meslek belgesi ve unvan alınması ise eğitim sürecinin sonunda öngörülen sürelerde staj yapılması ve sınavların başarılması ile mümkün olmaktadır. Türkiye’deki muhasebe eğitiminin, gelişmiş ülkelerdeki eğitim seviyesine ulaşması için gerek akade-

mik gerekse mesleki anlamda çalışmalar sürdürülmektedir.

Muhasebe biliminin gelişmesiyle beraber, muhasebe eğitimiyle ilgili olarak yeni yöntem ve bakış açıları gündeme gelmektedir. Muhasebe biliminin özelliği gereği, teori ve uygulama bir arada yürütülmek durumundadır. Etkin bir muhasebe öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için bilginin aktarılması dışında, bilgileri kullanabilme yeteneğinin de geliştirilmesi gerekmektedir. İyi bir muhasebe eğitiminin gerçekleştirilebilmesi için teorik bilgilerin yanında öğrencilere problem çözme, zamanı etkin kullanma, iletişim ve takım halinde çalışma gibi yetilerin de kazandırılması gerekmektedir (Balsarı ve Aslanertik, 2007, s.244-245).

Muhasebe eğitimi, mesleki eğitimin alanına girmektedir. Mesleki eğitim ise, öğrenciye meslekle ilgili bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasıdır. Mesleki eğitimin etkinliği öğretim elemanı, öğrenci ve öğretim programlarının eş güdümlü olarak uygulanmasına bağlıdır. Bu noktada öğretim programlarının, ihtiyacı karşılayacak şekilde geliştirilmesine dikkat edilmelidir. Programlar hazırlanırken meslekten beklentiler ve mesleğin nitelikleri ve bilimsel gerekleri dikkate alınmalıdır. Muhasebe eğitiminde iletişim, grup çalışmaları ve problem çözme yeteneği en az teknik bilgi kadar önemlidir (Paksoy vd., 2005, s.76).

3.1. Önlisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de önlisans düzeyinde muhasebe eğitimi, iki yıllık meslek yüksekokullarının muhasebe, işletme, bankacılık ve sigortacılık, maliye vb. programlardan oluşan “iktisadi ve idari programlar” bölümlerinde verilmektedir. Adı geçen

programlarda Genel Muhasebe, Şirketler Muhasebesi, Maliyet Muhasebesi, Bilgisayarlı Muhasebe, Banka Muhasebesi, Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Dönemsonu Muhasebe İşlemleri gibi dersler verilmektedir.

3.2. Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi genelde İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ile Siyasal Bilgiler Fakültelerinin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Bu fakültelerde Genel Muhasebe (Finansal Muhasebe), Dönemsonu Muhasebe İşlemleri, Envanter ve Bilânço, Şirketler Muhasebesi, Maliyet Muhasebesi, Bilgisayarlı Muhasebe, Banka Muhasebesi, Denetim ve Finansla ilgili dersler verilmektedir. Lisans mezunu olan bir kişinin serbest muhasebeci ve mali müşavir olabilmesi için staja başlama sınavını başarması ve Birlik tarafından kurulan Temel Eğitim ve Staj Merkezinin eğitim programını tamamlayıp başarılı olması gerekir. Temel Eğitim ve Staj Merkezinin kurs ve seminerlerinde geçen ve altı ayı aşmayan süreler staj süresinden sayılır. Staj süresi, 5786 no.lu Kanunla 10.07.2008 tarihinden itibaren üç yıla çıkarılmıştır. Üç yıllık staj sonunda ise yapılacak "serbest muhasebeci ve mali müşavirlik sınavı"nın başarılması gerekmektedir.

3.3. Lisansüstü Düzeyde Muhasebe Eğitimi

Lisansüstü eğitim, Yüksek lisans ve Doktora olarak ayrılmakta, muhasebe dersleri "işletme" ve "muhasebe ve finansman" anabilim dalları bünyesinde verilmektedir. Daha özgün ve güncel konuları kapsayan dersler seçilmekte ve öğrencilerin muhasebe ve finans dalında

uzman seviyesinde eğitim almaları sağlanmaktadır. Lisansüstü seviyede verilen dersler ileri düzey konuları kapsamakta olup uygulamadaki temel bilgiler yerine daha yüksek seviyede akademik bilgilere dayanmaktadır.

4. Yeni Ekonomi ve Nitelikli İşgücü

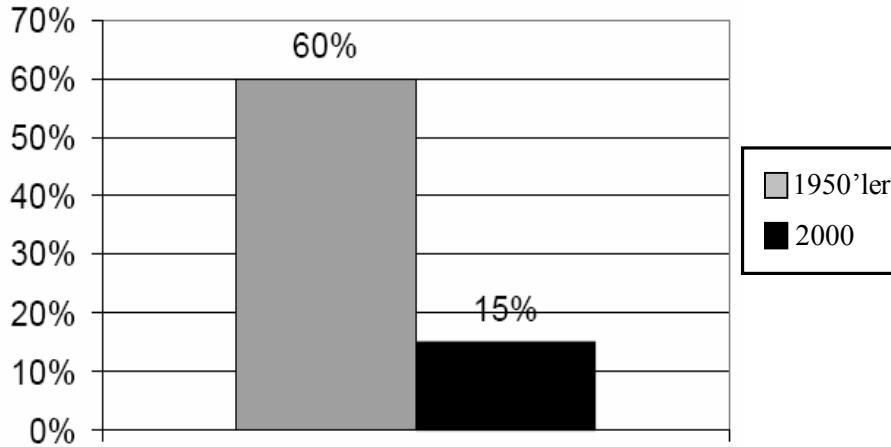
4.1. Yeni Ekonomi

"Yeni ekonomi" kavramından önce "eski ekonomi" konusuna değinmek yararlı olacaktır. 1938'den 1974'e kadar ekonomi, standartlaştırılmış ürüne dayalı üretim düzenindeydi. Sabit, hiyerarşik ve genellikle otokratik organizasyonlarda düzenlenmiştir.

Bu organizasyonlar, standartlaştırılmış ürünleri hızlı ve daha ekonomik yapmak suretiyle pazarda rekabet avantajı sağlamışlardır. Marjinal maliyetlerin azaltılmasına ve milli bir pazara odaklanmışlardır. Bu ekonomik düzen 1970'lerin ortası ile 1990'ların başı arasında çökmeye başlamıştır. Yaşanan darboğazlar, eski ekonomiden yenisine geçiş sürecinin yaşanmasına neden olmuştur.

Yeni ekonomi bir bilgi –ve fikir- temelli ekonomidir. Bu yeni ekonomide başarı ve refahın anahtarı, teknolojiden yararlanmanın, kalitenin sağlanmasının ve fikir ve yeniliklerin ekonominin bütün sektörlerine sokulmasının kapsamına bağlıdır. 1950 yılında %60 seviyesinde niteliksiz işgücü istihdam edilirken bugün bu oran yalnızca %15 seviyesindedir (Robinson, 2000, s.2).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, iş pazarının ve işgücünün çizgileri önemli ölçüde değişmiştir. Önemli değişikliklerin arasında, iki kazanç elde eden çiftlerin yaygın oluşu, teknolojik yeteneklerin öneminin artması ve iş kaybı riskinin artması sayılabilir (Sweet, 2007, s.45).

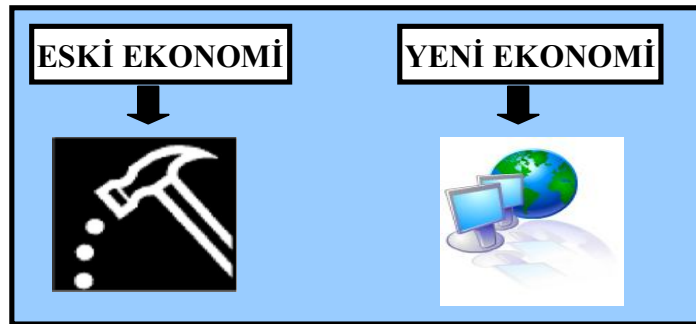
Şekil 2. Niteliksiz İşgücü; Önceden ve Şimdi

(Kaynak: **ROBINSON**, Jacquelyn P. "What Is The New Economy?", Alabama Cooperative Extension System, The Workplace, Volume 1, Issue 4, September 2000, s.2)

İkinci dünya savaşı sonrası, 1973 petrol krizine kadar olan dönemde başarılı bir gelişme seyri izleyen ABD ekonomisi 1973 petrol krizi sonrasında yükselen enflasyon ve işsizlik oranları ve düşen GSMH nedeniyle sarsıntılar yaşamıştır. Bu süreci çabuk atlatan ABD ekonomisi 1980'li yıllarda büyümeye başlamıştır. 1990'lı yıllarda ise gelişme daha da hızlı bir ivme kazanmıştır. Şöyle ki 1990-1995 yılları arasındaki ekonomik performansı, 1973-1990 yılları arasındaki 17 yıllık performansının iki katına ulaşmıştır. ABD'nin 1990'lı yıllardaki bu makro ekonomik performansı,

1980'lerden itibaren ABD'de büyük bir ivme kazanan ve 1990'larda devasa boyutlara ulaşan bilgi ve iletişim teknolojisi yatırımlarının neden olduğu verimlilik artışları ile açıklanmaktadır. ABD'nin bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak yaşadığı bu yüksek ekonomik performans "**yeni ekonomi**" olarak isimlendirilmiştir (Yumuşak ve Erarslan, 2004, s.326).

Eski ekonomi el emeğini gerektirir; yeni ekonomi iş arayan az sayıda niteliksiz işgücü ile birlikte çoğunlukla bilim ve teknoloji gerektirir (Robinson, 2000, s.1).

Şekil 3. Eski ve Yeni Ekonomi

(Kaynak: **ROBINSON**, Jacquelyn P. "What Is The New Economy?", Alabama Cooperative Extension System, The Workplace, Volume 1, Issue 4, September 2000, s.1)

Yeni ekonomi birçok faktörün birleşiminden meydana gelmiştir. Küreselleşme, şirketleri bir taraftan düşük maliyetli üreticilerden kaynaklanan rekabet, diğer taraftan yatırımcıların ve sermaye piyasalarının daha fazla çabalarından kaynaklanan baskısıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Üretimden hizmete dönüşüm uzun vadede hızlandırılmış ve bilgisayar ve ile-

tişim teknolojilerinin yaygın etkisi vasıtasıyla karmaşıklaşmıştır. Üretim ürünleri gittikçe bilgi yoğun ve teknolojik olarak karmaşık hal almaktadır. İnternet ve mobil iletişim teknolojileri bize, bilgiyi saklamak, yeniden ulaşmak, analiz etmek ve paylaşmak için emsalsiz bir kapasite sunmuştur.

Tablo 1. Yeni Ekonomi İle Eski Ekonomi Arasındaki Farklılıklar

DEĞİŞİM UNSURU	ESKİ EKONOMİ	YENİ EKONOMİ
Üretim ve Rekabet Alanı	Ulusal	Global
Örgütsel Yapı	Hiyerarşik-	Ağ Örgüsü, Şebeke
Üretim Yapısı	Kitleli Üretim	Tam Zamanında Üretim, Esnek Üretim
Büyümenin Uyarıcıları	Sermaye, İşgücü	Yenilik, İcatlar ve Bilgi
Teknolojiyi Belirleyen Etmen	Makineleşme	Dijitalleşme
Karşılaştırmalı Üstünlüğün Kaynağı	Ölçek Ekonomisi, Düşük Maliyet	Kapsam Ekonomileri, Yenilik ve Kalite
Ar-Ge'ye Verilen Önem	Düşük, Orta	Yüksek
Diğer Firmalarla İlişkiler	Tek Başına Hareket Etme	İşbirliği, Ortaklık, Sinerji, Birleşme
İşgücü Politikasının Amacı	Tam İstihdam	Yüksek Reel Ücret
Gerekli Eğitim	Mesleki Diplomaya Yönelik	Yaşam Boyu Öğrenim
İstihdamın Doğası	İstikrarlı	Risk ve Fırsatlarla Dolu
Regülasyonlar	Kumanda ve Kontrol	Piyasa Araçlarına Dayalı, Esnek
Beşeri Sermaye	Üretim Odaklı	Müşteri Odaklı
İşgücü	Önemli	Daha Az Önemli
İşgücünün Yapısı	Belirli Bir Alanda Uzman	Bilgi, Deneyim-Çok Yönlü Beceri, Yenilikçi, Yaratıcı
Varlıkların Önemliliği	Maddi Varlıklar Görece Önemli	Gayri Maddi Varlıklar Görece Önemli
Sektörel Yapı	Tarım-Sanayi Sektörü Ağırlıklı	Hizmet Sektörü Ağırlıklı

(Kaynak; OKTAY, Ertan – BALKANLI, Ali O. – SALEPÇİOĞLU, Adil. (2004) "Bilgi Toplumunda Yeni Ekonomi ve e-Dönüşüm Stratejileri", 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir 2004, s.160.)

Gelişmiş toplumlar eskiye nazaran daha fazla üretken araştırmalar yapmakta ve sonuçları hızla biyoteknolojik ve genetiksel gibi ürünlere çevirmektedir. Güçlerin bu kombinasyonu dolayısıyla maddi varlığı olmayan değerler – araştırma ve geliştirme, markalar, teknik bilgi ve insan sermayesi – refahın ve değerın temel kaynakları olmaktadır. Yenilikçilik ve girişimcilik bu fiziki varlığı olmayan değerleri ürünlere ve hizmetlere dönüştürmekte ve böylelikle ekonomik büyüme, istihdam yaratma, toplumsal ihtiyaçları karşılama ve verimliliği artırmaya katkıda bulunmaktadır (Leadbeater, 1999, s.1). Yeni ekonomi öncesi dönemi eski ekonomi olarak nitelendirirsek, iki dönem arasındaki farklılıkları aşağıdaki gibi bir tablo yardımıyla gösterebiliriz.

İçinde bulunduğumuz dönemde özellikle Avrupa’da hâkim olan değişim faktörleri daha önce benzeri görülmemiş türdendir. Bu faktörler Avrupa’da iş yapan firmalara stratejik sınavlar ve yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu noktada şirketlerin geliştirmek durumunda oldukları stratejik yaklaşımın uygun unsurları kapsıyor olması gerekir (Symes, 2000, s.28). Küreselleşen dünyanın gerisinde kalmamak, gelişmiş toplumlardan kopmamak için her ülke, her alanda yaşanan gelişme ve değişimleri yakından takip etmek zorundadır. Bu noktada yeni ekonominin gereği olan nitelikli işgücünün yetiştirilebilmesi için akademik dünyanın gelişmeleri yakından takip etmesi ve bu gelişmelere ayak uydurabilecek esnek yapıya kavuşması gerekmektedir.

Yaşanan gelişmeler sonucunda muhasebe ve finansmanın öneminin artması, bu alanda istihdam edilecek işgücünün nitelikli olmasını zorunlu kılmaktadır. Nitelikli işgücünün yetişmesi ise her şeyden önce eğitimden geçmektedir. Türkiye’deki

muhasebe eğitiminin yapısını, sorunlarını, çözüm önerilerini içeren çok sayıda araştırma yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir. Ancak yapılan araştırmalardan ortaya çıkan sonuçların değerlendirilip uygulamaya geçirildiği yönündeki bir bulguya rastlamak oldukça zordur.

4.2. Nitelikli İşgücü

El emeği yoğun üretim dönemlerinde işgücünün tahsil durumu çok önemli değilken, günümüz üretim şartlarında çok önemli hale gelmiştir. Çünkü üretim, yüksek oranda teknoloji kullanımını gerektirmektedir. Benzer gelişme hizmet sektöründe de yaşanmaktadır. Enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler hizmet alan müşteri kitlesinin beklentilerini değiştirmiş, hizmet sunan işletmelerin bu beklentileri karşılayacak ileri teknoloji kullanımını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda gerek üretim gerekse hizmet sektöründe çalışanların sahip oldukları niteliklerin artması kaçınılmaz hale gelmiştir. Reketçi bir ekonominin hâkim olması işletmeleri yeni arayışlara itmiş ve mal/hizmet üretimi alanında kalite ve fonksiyonellik açısından çıtanın sürekli yükselmesine neden olmuştur. Kısaca, günümüzdeki işletmeler nitelikli işgücü istihdam etmek zorunda kalmışlardır. Birçok ülkede nitelikli işgücü yeterince karşılanamamaktadır. Nitelikli işgücü eksikliği bir ülkenin eğitiminden kaynaklanabileceği gibi yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle aşırı beyin göçü vermesinden de kaynaklanabilir.

Türkiye’de yaşanan nitelikli işgücü bulma sorununun nedenlerinden biri de yurtdışına beyin göçüdür. Tansel ve Güngör’ün (2004) araştırmasında uzmanlık alanında iş imkânlarının azlığı, mecburi askerliği ertelemek, yaşanan yolsuzluklar ve yurtdışında sistemli ve düzenli bir orta-

mın olması gibi nedenlerden dolayı yurtdışına beyin göçü yaşandığı tespit edilmiştir.

Rekabet gücünün her yerde belirleyici bir faktör olması ve nitelikli işgücüne olan talebin artması verimliliğe, eğitime ve araştırma-geliştirmeye yönelik yatırımlara ağırlık verilmesi sonucunu doğurmuştur. Sonuçta beşeri sermayeye yapılan yatırım, fiziki sermayeye yapılan yatırımdan daha önemli hale gelmiştir. Yaşam boyu eğitime atfedilen önem artmakta, işyerlerinde

şirket içi okullar ve hizmet içi eğitim daha da önem kazanmaktadır. Yaşanan hızlı değişim, işgücünün yalnızca geçmişte iyi eğitim almış olmasını değil, beraberinde eğitimin sürekli olmasını ve öğrenme ile eğitimin iç içe geçmesini zorunlu kılmaktadır. Bir kez edinilmiş bilgiye dayanarak ömür boyu yürütülen meslekler tarihe karışmak üzeredir (Kaynak, 2006, s.76). Bu bağlamda meslek eğitimi veren kurum ve kuruluşlar eğitim sistemini bu yapıya uydurmak adına çaba sarf etmektedirler.

Tablo 2. Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye İçin Emek Kalitesi Bakımından Rekabet Göstergeleri

Ülkeler	Üniversite Eğitimi (a) (2006)	Eğitim Sistemi (b) (2006)	İşgücünün Yetiştirilmesi (c) (2006)	Nitelikli İşgücü (d) (2006)
Fransa	5,01	5,48	6,24	6,56
Almanya	5,93	5,03	6,95	6,85
Hindistan	6,56	6,52	5,80	7,17
İsrail	7,20	5,56	6,04	7,16
Japonya	4,39	4,79	7,44	6,74
G. Kore	4,29	4,47	5,38	5,12
ABD	7,84	5,65	7,01	6,89
Türkiye	4,51 (61 ülke içinde 46 ncı)	3,65 (61 ülke içinde 47 nci)	4,75 (61 Ülke içinde 51 inci)	6,08 (61 Ülke içinde 29 uncu)

(Kaynak: KAYNAK, Muhteşem. (2007). "İşsizlik ve Emek Kalitesi". Tisk Akademi Dergisi, Cilt:2, Özel Sayı:1, s.80.)

a: Veri ne kadar yüksekse, üniversite eğitimi de o kadar rekabetçi ekonominin ihtiyaçlarını karşılar

b: Veri ne kadar yüksekse eğitim sistemi de o kadar rekabetçi ekonominin ihtiyaçlarını karşılar

c: Veri ne kadar yüksekse, firmalar da o kadar işgücünün yetiştirilmesine önem vermekteler

d: Veri ne kadar yüksekse, nitelikli işgücü de o kadar kolaylıkla bulunmaktadır

Türkiye'deki eğitim sistemi, ekonominin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte işgücü yetiştirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Tablo.2.'de yer alan, emek kalitesi bakımından rekabet göstergeleri bu ifadeyi doğrular nitelikte veriler içermektedir. Tablodaki verilere göre; Türkiye'deki üniversite eğitimi ve genel eğitim sisteminin, rekabetçi ekonominin ihtiyaçlarını karşı-

lama noktasında yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Tablodan da görüleceği üzere 2006 yılı itibariyle hem üniversite hem de genel eğitim sistemimiz rekabetçi ekonominin ihtiyaçlarını yeterince karşılayamamaktadır. Rekabetçi ekonominin ihtiyaçlarını karşılama bakımından Türkiye'deki üniversite eğitimi 61 ülke arasında 46. sırada ve genel eğitim

sistemi bakımından 47. Sıradadır (Kaynak, 2007, s.78).

Eğitim sistemimizin genel anlamda önemli yapısal sorunları bulunmaktadır. Bu sorunları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz (Kelleci, 2003, s.86);

- Eğitim sisteminin asli unsuru olması gereken öğrenciler pasif durumdadır. Mevcut sistemde öğretmenden öğrenciye doğru bir süreç söz konusudur. Çağın gerektirdiği analitik düşünebilen, problem çözebilen bireylerin yetiştirilebilmesi için sistemin karşılıklı etkileşime dayalı ve öğrencilerin aktif olduğu bir sisteme dönüştürülmesi gerekmektedir.
- Öğrenciler aldıkları teorik bilgilerin gerçek hayatta uygulamadaki karşılığını bilmemektedirler. Derslerin uygulama bölümünün zayıf kalması etkili öğrenme sürecini engellemektedir.
- Eğitim müfredatları selektif değildir. Her şeyin öğretilmeye çalışıldığı ortamda öğrenciler aslında çok az şey öğrenebilmektedir. Diğer taraftan okullar mutlaka mezun olunması gereken kurumlar olarak görülmekte, bu kurumların beşeri sermayemizi artırmak ve geliştirmek olan asli varlık nedeni geri planda kalmaktadır.
- Bir başka sorun eğitim ile iş dünyası arasındaki kopukluktur. Eğitim sistemi piyasadaki işgücü talebine karşı çok duyarlı değildir ve ülkemizin bilgi ekonomisine geçiş sürecinde ihtiyaç duyacağı insan tipinin yetiştirilmesinde başarılı değildir.

Eğitilmiş insan gücünün fazla olduğu ülkeler, dünya piyasalarında daha dinamik, daha rekabetçi bir tablo çizmekte ve daha yüksek gelir elde etmektedirler. Geleneksel olarak eğitilmiş kişi, tanımlanmış

bir bilgi stokuna sahip bir insan olarak tanımlanırken şimdilerde nasıl öğrenileceğini öğrenen ve yaşam boyu sürekli öğrenmeyi ve kendini geliştirmeyi ilke edinen kişi anlamına gelmektedir. Bilgi toplumlarında eğitim bitmez ve süreklidir. Eğitim, yeni öğrenme teknolojileri, kurumları ve örgütlenmeleri sayesinde yaşam boyu elde edilebilir bir olgu olarak kabul görmektedir. Bilgi, rekabetin kaynağı haline gelmiştir ve bu yerel değil evrensel bir anlayışa dönüşmüştür. Klasik eğitim, kişi ve gelişimi üzerine odaklanmış, uygulamayı temel amaç edinmemiştir. Günümüzdeki bilgi toplumunda ise bilgi, uygulamaya yönelik içerik kazanmaktadır. Bu nedenle bilgi toplumlarında işgücü yüksek seviyede uzmanlaşmış kişilerden oluşacaktır. Üstelik bu uzmanlaşma statik bir uzmanlaşma olmayacaktır (Kaynak, 2006, s.78-79). Muhasebe de hem bir bilim dalı olarak hem de meslek olarak bu gelişmelerden etkilenmiş ve sürece dahil olmuştur. Eskiden yalnızca muhasebe kayıtlarının bilinmesi ve beyanname doldurulması meslek için yeterli olabilirken günümüzde bu işlerin yürütülmesinde zorunlu olan bilgisayar kullanımı, paket programları kullanma, internetten vb. iletişim araçlarından yararlanma, ekonomi, hukuk ve işletme konularında asgari bilgiye sahip olma, tablolara hâkim olma ve analiz yapabilme gibi birçok yetenek gerekmektedir.

İşgücünün eğitim seviyesi bilgi ekonomisi açısından önemli bir göstergedir. Tablo 3.'den de görüleceği gibi Türkiye'de 25-64 yaş grubu işgücünün % 78'i ortaöğretim altı, % 13'ü ortaöğretim ve % 9'u üniversite eğitime sahiptir. Türkiye, tabloda verilen Avrupa Birliği ülkeleri arasında Portekiz'le birlikte en düşük oranlara sahiptir. Bu durum ülkemizle, Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki bilgi ekonomisi

açısından dramatik farklara işaret etmektedir. Mevcut eğitim düzeyleriyle ülkemizi-

zin rekabet gücünü artırması zor görünmektedir (Kelleci, 2003, s.92).

Tablo 3. 25-64 Yaş Grubu İşgücünün Eğitim Seviyesi

Ülkeler	Ortaöğretim Altı	Ortaöğretim	Yükseköğretim (Üniversite Hariç)	Üniversite Eğitimi	Toplam
Avusturya	23	68	2	7	100
Belçika	37	33	16	14	100
Danimarka	29	47	8	17	100
Finlandiya	29	48	10	14	100
Fransa	34	44	11	11	100
Almanya	14	61	10	15	100
Yunanistan	50	26	9	15	100
İtalya	54	34	8	11	100
Lüksemburg	38	41	-	21	100
Hollanda	63	21	-	16	100
Portekiz	76	11	4	9	100
İspanya	62	15	6	17	100
İsveç	23	48	15	14	100
İngiltere	19	57	10	15	100
İrlanda	43	29	14	14	100
TÜRKİYE	78	13	-	9	100

(Kaynak: OECD. Education At A Glance, Indicators 1998, p.43. Aktaran: Kelleci, 2003, s.92)

Yukarıda sayılan vasıflara sahip olunabilmesi iyi bir eğitim süreci gerektirmektedir. Ülkemizdeki eğitimin bu özellikleri kazandırmak adına hangi noktada bulunduğu tespit etme amacına yönelik birçok araştırma yapılmaktadır. Kaldı ki benzer araştırmalar diğer ülkelerde de yapılmaktadır. Aşağıda bu araştırmalardan bazılarının sonuçları yer almaktadır.

5. Literatürden Bazı Araştırma Sonuçları

Gerek muhasebe eğitimi gerekse bu eğitimin genel yapısını ve piyasanın talep ettiği nitelikleri karşılama oranını tespit etme amacına yönelik olarak çok sayıda akademik araştırma yapılmıştır.

Enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme lisans, lisansüstü ve mesleki muhasebe eğitimini hem işlenen konular, hem kullanılan ders verme tek-

nikleri hem de derslerde kullanılan araç-gereçler bakımından oldukça etkilemiştir (Uslu, 1999, s.31).

Son dönemlerde yapılan araştırmalar, yeni ekonominin ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte hisse senedi fiyatlarıyla temel finansal değişkenler (örneğin getiriler, defter değerleri, nakit akımları gibi) arasında istatistiksel anlamda belirgin kopukluklar olduğunu ortaya koymaktadır. Geleneksel muhasebe anlayışının neden olduğu bu durum, özellikle yatırımcıların alacağı kararlarda muhasebe temelli bilgilerin etkisini ve rolünü azaltmaktadır. İşletme yöneticileri muhasebe ilkelerine dayalı bilgiler yanında, işletmeye yatırılan tüm kaynakların alternatif maliyetlerini kapsayan kar olarak tanımlanan "ekonomik kâr"ı ölçmeyi amaçlayan Ekonomik Katma Değer (EVA-Economic Value Added) veya Dengeli Ölçüm Kartları (Balance Scorecard) gibi alternatif perfor-

mans değerlendirme ölçülerini kullanmayı tercih etmeye başlamışlardır (Gürdal, 2004, s.93).

Uluslararası boyutta birçok kuruluş geleneksel muhasebeden kaynaklanan ve özellikle finansal raporlamada ortaya çıkan yetersizliklerin ve olumsuzlukların saptanmasına ve giderilmesine yönelik olarak çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu çalışmalarda mevcut muhasebe anlayışında değişiklikler mi yapılacağı, yoksa yeni bir muhasebe sisteminin mi oluşturulması gerekeceği konularındaki görüşler tartışılmaktadır.

Geniş çaplı olarak kabul edilen aşağıdaki araştırmalar sonucunda ulaşılan sonuç ve önerilerde, özellikle değerlendirme açısından yeni ölçütlerin geliştirilmesi görüşü ağırlık kazanmaktadır (Gürdal, 2004, s.94).

Cheng'in (2007) yaptığı araştırmaya göre; temel muhasebe, orta düzey muhasebe, ileri düzey muhasebe, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi ve denetim dersleri bütünlükten yoksundur. Muhasebe eğitiminde müfredatın görev ve uzmanlık alanı yapılmasına imkân verecek tarzda olmasının başlangıçta kariyer seçimleri için uygun hazırlıkların yapılmasına imkân vereceği yönündeki görüşlerin öne çıktığını tespit etmiştir.

Doğan ve Çürük (2001), muhasebe eğitimi veren bazı öğretim üyeleri arasında yaptıkları araştırmada, öğretim üyelerinin yalnızca % 18'inin piyasanın taleplerini dikkate alarak, diğerlerinin ise uluslararası gelişmeleri ve yurtdışı üniversitelerin programlarını dikkate alarak muhasebe derslerini belirlediklerini saptamışlardır. Aynı araştırmada öğretim üyelerinin % 91'i, muhasebe ders ve içeriklerinin belirlenmesinde sanayi ile işbirliğine hazır olduklarını belirtmişlerdir.

Çürük ve Doğan (2001) 500 büyük Türk işletmesi ve muhasebe dersleri veren bir kısım öğretim üyeleri arasında yaptıkları bir başka araştırmalarında, Türkiye'de verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini tam olarak karşılar düzeyde olmadığına dair veriler elde etmişlerdir. Aynı araştırmada ulaşılan bir başka sonuç ise; üniversitelerde okutulan muhasebe ders ve içeriklerinin belirlenmesinde üniversite-sanayi işbirliğinin gerektiği konusunda hem üniversite hem de işletme temsilcilerinin hemfikir olmalarıdır.

Mauldin ve diğerlerinin (2000) yaptıkları araştırma ise, muhasebeyi bir kariyer alanı olarak seçenlerin, kariyer fırsatı, muhasebeye duyulan özel ilgi, öğretici, para kazanma ve ailenin yönlendirmesi gibi faktörlerden etkilendiklerini ortaya koymaktadır.

Yayla ve Cengiz (2005) Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde 4.723 İşletme, İktisat ve Maliye bölümü öğrencisi arasında yaptıkları araştırmada; kişisel tercihleri, aile ve yakın çevre etkisi, muhasebe mesleğinin ilgi çekici olarak algılanması, muhasebe mesleğinin çok kazançlı olarak bilinmesi, muhasebe mesleğinin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olmanın önemli iş fırsatları yaratacağı düşüncesini, öğrencilerin meslek olarak muhasebeyi öncelikle tercih etmelerini etkileyen faktörler olarak tespit etmişlerdir.

Ömürbek ve Bekçi (2006) muhasebe eğitimi veren meslek yüksekokulu ve fakülte öğrencilerine yönelik araştırmalarında, bilgisayarlı muhasebe derslerinin öğrenciler tarafından önemli bulunduğu ve laboratuvarların öğrencilere ders saati dışında da açık olmasının muhasebe öğrenimindeki başarıyı arttıracaklarını düşündüklerini tespit etmişlerdir.

Tablo 4. Muhasebe Sistemi İle İlgili Görüşler

Araştırmayı Yapan Kuruluş	Yeni Model	Yeni Ölçütler	Maddi Olmayan Varlıklar
AICPA - Finansal Raporlama Özel Komitesi		X	
FASB - İşletme Raporlaması Araştırma Projesi		X	
CICA - Kanada Performans Raporlama Girişimi	X	X	
Brookings Enstitüsü – Değerin ve Maddi Olmayan Kaynakların Anlaşılması		X	X
Danimarka Ticaret ve Endüstri Geliştirme Ajansı – Entelektüel Sermaye Hesapları		X	
Hollanda Ekonomik İlişkiler Bakanlığı – Maddi Olmayan Varlıklar, Bilgi İle İlgili Hesapların İzlenmesi		X	X
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı - OECD		X	
ICAEW - Yeni Ekonomi İçin Yeni Ölçüler		X	X

(Kaynak: GÜRDAL, Kadir “Yeni Ekonomi Kavramı ve Yeni Muhasebe Anlayışı”.

Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Eylül 2004, s.94.)

Eleren ve Kayahan (2007) meslek yüksekokulu muhasebe bölümü öğrencilerinden 150 kişi arasında yaptıkları araştırmada, öğrencilerin muhasebe bölümünü tercih etmelerinde rol oynayan birincil faktörün iş bulma olduğunu tespit etmişlerdir. Aynı araştırmada tespit edilen bir başka sonuç ise; muhasebe dersinde öğretim elemanı ile öğrenme arasındaki ilişkinin % 97,1 gibi büyük bir boyutta kabul görmesidir. Bu sonuç, muhasebe derslerinde öğrenci açısından öğretim elemanının ne kadar önemli olduğunu vurgulaması bakımından oldukça çarpıcıdır.

Gençtürk (2006), Isparta, Burdur, Denizli ve Antalya Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyet gösteren firmalarda çalışan 297 personel arasında yaptığı araştırmada 153 personelin (%52) alınan eğitimin, 62 personelin (%21) tecrübenin, 13 personelin (%4) sertifikanın, 30 personelin (%10) yabancı dil bilgisinin, 22 personelin (%7) yeteneğin eksikliğini hissettiğini tespit etmiştir.

Demir ve Öztekin (2006), mesleki tecrübeleri 1-41 yıl arasında değişen 73 öğretim elemanı arasında yaptıkları araştırmada şu sonuçları tespit etmişlerdir; Türki-

ye'deki üniversitelerde verilen muhasebe derslerinin içeriklerinde değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede öğrencilere stratejik düşünme yeteneği kazandıracak dersler sunulmalı ve muhasebe ve denetim standartları müfredata alınmalıdır. Öğretim elemanlarının gelişimine katkıda bulunmak amacıyla disiplinler arası çalışmalara hız verilmelidir. Avrupa Birliği ülkelerindeki öğretim elemanlarıyla ortak proje ve bilimsel çalışmalar yapılmalı, ders programlarına teknoloji kullanımını geliştirici dersler konulmalıdır.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Küreselleşme akımları, yeni ekonominin getirdikleri, enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler diğer meslekleri olduğu gibi muhasebe mesleğini de etkilemiş ve öneminin artmasına neden olmuştur. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan dünya çapında muhasebe skandalları sonrasında muhasebe ve denetimin icra ettiği fonksiyonun önemi iyice su yüzüne çıkmıştır.

Muhasebe mesleğinin gittikçe önemli konuma gelmesi, muhasebeci yetiştiren

tüm kurum ve kuruluşların süreçlerini geliştirmeye ayak uyduracak nitelikte yenden gözden geçirmelerini gerektirmektedir. Bu çerçevede muhasebe eğitiminin nitelikli eleman yetiştirecek tarzda güncellenmesi, müfredatın gözden geçirilerek, muhasebeyle ilgili güncel gelişmelerin müfredata dâhil edilmesi gerekmektedir.

Küreselleşme ve yeni ekonomi kavramları, enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucunda ortaya çıkmıştır. Modern makinelerle ve bilgisayar teknolojilerinin kontrolü ile gerçekleştirilen kitle üretimler artan dünya nüfusunun ihtiyacına cevap vermeye çalışmaktadır. Bu ortamda acımasız ve yıkıcı bir rekabet tüm dünyaya yayılmış bulunmaktadır. Gerek mal gerekse hizmet üretiminde tüm firmalar nitelikli işgücü istihdam etmeye başlamışlardır. Bazı istatistiklerde ülkemizde önemli bir işsizlik görüldüğü ancak diğer taraftan firmaların nitelikli işgücü bulmakta zorlandıkları görülmektedir. Bu çerçevede yapılması gereken, nitelikli işgücünün yetiştirilmesine ağırlık vermektir. Nitelikli işgücünün yetiştirilmesi ise ancak iyi bir eğitim süreci ile gerçekleştirilebilir. Eğitim süreçlerinin, eğitimde kullanılan teknolojilerin ve metodların hızla güncellenmesi, bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bazı araştırmalardan öğrencilerin muhasebe derslerinde öğreticiyi en önemli faktör olarak gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretici, muhasebe eğitiminde gerçekten önemlidir ancak öğrencilerin muhasebeyi öğrenmede, öğreticiyi her şeyin kaynağı olarak görmeleri sakıncalıdır. Bu bakış açısı öğrencinin tüm bilgiyi öğreticiden beklemesine neden olacak ve araştırma faaliyetinden uzaklaştıracaktır. Eğitimin temel unsuru olan öğrenciler pasif konumda olacaktır. Bu noktada öğrenciler araştırmaya teşvik edilmeli ve öğrenmeyi öğrenmeleri sağlanarak aktif konuma getirilmelidir. Öğrenmenin beklenen düzey-

de gerçekleşmesi, öğrencinin öğrenmeye ihtiyacının olduğunu hissetmesi ile mümkündür.

Muhasebe kayıt tekniklerinde önemli değişiklikler olmamasına rağmen standartlarında ve analiz tekniklerinde zaman zaman değişimler meydana gelmektedir. Gelişmiş ülkelerde uygulamaya konan standartların eğitim müfredatlarına hızla alınması gerekir. Üniversiteler, muhasebe meslek organizasyonları ve sanayi işbirliğinin gerçekleştirilmesi talep edilen düzeyde nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde son derece önemlidir.

Eğitim – öğretim süreçlerinin sonunda yapılan sınavlar verilen bilgilerin seviyesini ölçmede mutlak doğruyu ifade etmeyebilir ancak özellikle KPSS gibi sınavlarda “muhasebe” alanından sorulan 40 soruya verilen doğru cevapların ortalaması, muhasebe eğitiminde bir şeylerin eksik olduğuna işaret etmektedir. Bu sonucun altında yatan nedenlerin hızla araştırılarak (hedef yalnızca KPSS olmaksızın) benzer sınavlardaki başarı ve öğrenme seviyesinin yükseltilmesi adına gereken tedbirler alınmalıdır.

Teoride verilen bilgilerle uygulama arasında kopukluklar olduğunu ifade eden görüş ve araştırmalara önyargısız yaklaşılarak bunlardaki doğruluk payları araştırılmalı ve gereken tedbirler alınmalıdır.

Kaynakça

ALBRECHT, W. Steve – **SACK**, Robert J.. (2000). Accounting Education: Charting the Course Through a Perilous Future. Accounting Education Series, Volume No.16 (August) (Sarasota, Florida:American Accounting Association).

BALSARI KAYMAZ, Çağnur – **ASLANERTİK**, Banu Esra (2007). “Kavram Haritaları ve Muhasebe Eğitimi: Yönetim Muhasebesi Uygulaması”. XXVI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, Antalya.

CHENG, Kai-Wen (2007). “The Curriculum Design In Universities From The Perspective Of providers In Accounting Education”. Education; Summer 2007; 127, 4; Academic Research Library.

- COENENBERG**, Adolf Gerhard – **HALLER**, Axel – **MARTEN**, Kai-Uwe (1999). "Accounting Education For Professionals In Germany – Current State And New Challenges". *Journal Of Accounting Education*, 17 (1999).
- ÇÜRÜK**, Turgut - **DOĞAN**, Zeki (2001). "Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği". *ODTÜ gelişme Dergisi*, 28 (3-4).
- DEMİR**, Volkan – **ÖZTEK**, Ömür SÜER (2006). "Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinin Türkiye'deki Muhasebe Eğitimine Etkileri". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Ekim 2006.
- DOĞAN**, Zeki – **ÇÜRÜK**, Turgut (2001). "Üniversitelerde Muhasebe ders ve İçeriklerinin Verilme Düzeyi ve Belirlenme Şeklinin Tesbitine İlişkin Bir Araştırma". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak.
- ELEREN**, Ali – **KAYAHAN**, Cantürk (2007). "Muhasebe Eğitiminin Öğrenci Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında Bir Araştırma". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Eylül 2007.
- FOWLER**, Lou (2006). "Active Learning: An Empirical Study Of The Use Of Simulation Games In The Introductory Financial Accounting Class". *Academy of Educational Leadership Journal*; 2006;10,3; ABI/INFORM Global.
- GENÇTÜRK**, Mehmet (2006). "Alınan Eğitimin Meslek Yaşamındaki Yeterlilik Düzeyinin İşletmelerin Muhasebe-Finans Bölümünde Çalışanlar Üzerinde Tespitine Yönelik Bir Alan Çalışması: Isparta, Burdur, Denizli ve Antalya Organize Sanayi Bölgeleri Örneği". *Kocaeli Üniv., Sos. Bil. Ens. Dergisi*, (12), 2006/2.
- GÜRDAL**, Kadir (2004). "Yeni Ekonomi Kavramı ve Yeni Muhasebe Anlayışı". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Eylül 2004.
- KAYNAK**, Muhteşem. (2006). "Türkiye'de Emek Kalitesi". *Tisk Akademi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1.
- KAYNAK**, Muhteşem. (2007). "İşsizlik ve Emek Kalitesi". *Tisk Akademi Dergisi*, Cilt:2, Özel Sayı:1.
- KELLEÇİ**, Mehmet Ali (2003). *Bilgi Ekonomisi, İşgücü Piyasasının Temel Aktörleri ve Eşitsizlik: Eğilimler, Roller, Fırsatlar ve Riskler*. Yayın No: DPT.2674.
- LEADBEATER**, Charles (1999). "Europe's New Economy". *EUNew Economy.Final*, 22/11/1999.
- MAULDIN**, Shawn – **CRAIN**, John – **MOUNCE**, Patricia (2000). "the Accounting Principles Instructor's Influence On Students' Decision To Major in Accounting". *Journal Of Education For Business*, 75(3), p.142-148.
- MUGAN**, Can Şımga (2000). "Bilgi Sistemleri Teknolojileri ve Muhasebe Uygulamalarına ve Eğitimine Etkileri". *XIX.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, 18-20 Mayıs 2000, Belek Antalya.
- OKTAY**, Ertan – **BALKANLI**, Ali O. – **SALEPÇİOĞLU**, Adil. (2004) "Bilgi Toplumunda Yeni Ekonomi ve e-Dönüşüm Stratejileri", 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir 2004.
- ÖMÜRBEK**, Vesile – **BEKÇİ**, İsmail (2006). "Bilgi Teknolojilerinin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Rolü: Bilgisayarlı Muhasebe Dersi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Nisan 2006.
- PAKSOY**, Mustafa – **AKBULUT**, Ramazan – **AYDIN**, Vehbi. (2005). "Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitiminin Yeterliliğinin Harran Üniversitesi Özelinde İncelenmesi ve Geleceğe İlişkin Bir Değerlendirme". *Muhasebe ve Denetime Bakış*, Mayıs.
- ROBERTS**, F.Douglas – **KELLEY**, Claudia L. – **MEDLIN**, Dawn (2007). "Factors Influencing Accounting Faculty Members' Decision To Adopt Technology In The Classroom". *College Student Journal*; Jun 2007; ProQuest Psychology Journals.
- ROBINSON**, Jacquelyn P. (2000). "What Is The New Economy?", *Alabama Cooperative Extension System, The Workplace*, Volume 1, Issue 4, September.
- STANLEY**, Trevor – **EDWARDS**, Pam (2005). "Interactive Multimedia Teaching Of Accounting Information System (AIS) Cycles: Student Perceptions And Views". *Journal Of Accounting Education*, 23 (2005).
- SWEET**, Stephen (2007). "The Older Worker, Job Insecurity, And The New Economy". *Generations*; Spring 2007; 31, 1; Academic Research Library.
- SYMES**, Cansen Başaran (2000) "Yeni Ekonomi ve Geleceği Belirleyecek Trendler". *Görüş*, Eylül 2000.
- TANSEL**, Aysıt – **GÜNGÖR**, Nil Demet (2004). "Türkiye'den Yurtdışına Beyin Göçü: Ampirik Bir Uygulama". *ERC Working Paper in Economic*, 04/02 January.
- USLU**, Selçuk (1999). "Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Işığında Muhasebe Mesleği ve Eğitimi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ekim 1999.
- YAYLA**, Hilmi Erdoğan – **CENGİZ**, Ekrem (2005). "Muhasebe Mesleğinin Tercih Edilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği". *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Eylül 2005.
- YUMUŞAK**, İbrahim Güran – **ERARSLAN**, Cemil. "Yeni Ekonominin Para politikaları Üzerindeki Etkileri", 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım 2004, Eskişehir.